

Биология

PISAга багытталган тест

6 - класс

<p><i>Оң тараптагы текстти окуп чыгып, суроого карата туура жоопту тандагыла.</i></p> <p>1-суроо: Окумуштуу кайсы процессти ачкан?</p> <p>Бир гана туура жооптуу тандагыла:</p> <p>А) хемосинтез Б) фотосинтез В) биосинтез Г) транспирация</p>	<p>Фотосинтез</p> <p>XVIII кылымда англис окумуштуусу Пристли чычканды айнек калпакчанын алдына жайгаштырган. Чычкан думуга баштаган. Мындай жабык айнек калпакчадан экини алып, алардын ичине “булганган” абаны киргизет, бирөөнө жалбыз өсүмдүгүн салып койгон. Арадан 9 күн өткөндөн кийин деле жалбыз салынган жабык айнек калпакчадагы чычкан эч нерсе болбой жашай берген. Бирок, экинчи калпакчадагы чычкан ошол замат эле өлүп калган.</p> 	
<p>Тапшырманын мүнөздөмөсү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Баалоонун мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар • Баалоонун компетенттүүлүк чөйрөсү табигый-илим изилдөө ыкмаларын колдонуу • Контекст: жергиликтүү • Тапшырманын татаалдык деңгээли: төмөнкү (репродуктивдүү) • Тапшырманын форматы: бир туура жоопту тандоо • Максималдуу упай: 1 • Текшерүү ыкмасы: программа аркылуу 	<p>Баалоо системасы</p>	
	<p>Упай</p>	<p>Критерийлердин мазмуну</p>
	<p>1</p>	<p>Туура жооп: 2 (Б)</p>
	<p>0</p>	<p>Башка жооптор же жооп жок</p>

<p>Оң тараптагы текстти окуп чыгып, таблицаны талдагыла жана суроого жооп бергиле.</p> <p>2-суроо. Өсүмдүктүн түшүмдүүлүгү менен көмүр кычкыл газынын ортосунда кандай байланыш бар?</p> <p>Жообуңарды жазгыла:</p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Фотосинтез</p> <p>Көпчүлүк учурларда күнөсканаларда өстүрүлүп жаткан өсүмдүктөрдүн түшүмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн жыгач таарындыларын күйгүзүп же текчелерге кургак музду (катуу абалындагы көмүр кычкыл газын) чачып же чачыратып коюшат.</p> <p><i>Чачыратылган көмүр кычкыл газынын өсүмдүктүн түшүмдүүлүгүнө тийгизген таасири</i></p> <table border="1" data-bbox="869 577 1412 1025"> <thead> <tr> <th>Өсүмдүктүн аталышы</th> <th>Чачыратпаган учурда</th> <th>Чачыраткан учурда</th> <th>Түшүмдүүлүктүн жогорулашы бир нече эсе</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Помидор</td> <td>27</td> <td>41</td> <td>1,5 эсе</td> </tr> <tr> <td>Бадыраң</td> <td>45</td> <td>118</td> <td>2,6 эсе</td> </tr> <tr> <td>Калемпир</td> <td>90</td> <td>135</td> <td>1,5 эсе</td> </tr> <tr> <td>Чамгыр</td> <td>30</td> <td>54</td> <td>1,8 эсе</td> </tr> </tbody> </table> <p>Таблицада көмүр кычкыл газы менен чачыратканда берилген бардык маданий өсүмдүктөрдүн түшүмү бир нече жолу жогорулагандыгы көрүнүп турат.</p>	Өсүмдүктүн аталышы	Чачыратпаган учурда	Чачыраткан учурда	Түшүмдүүлүктүн жогорулашы бир нече эсе	Помидор	27	41	1,5 эсе	Бадыраң	45	118	2,6 эсе	Калемпир	90	135	1,5 эсе	Чамгыр	30	54	1,8 эсе
Өсүмдүктүн аталышы	Чачыратпаган учурда	Чачыраткан учурда	Түшүмдүүлүктүн жогорулашы бир нече эсе																		
Помидор	27	41	1,5 эсе																		
Бадыраң	45	118	2,6 эсе																		
Калемпир	90	135	1,5 эсе																		
Чамгыр	30	54	1,8 эсе																		
<p>Тапшырманын мүнөздөмөсү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Баалоонун мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар • Баалоонун компетенттүүлүк чөйрөсү: кубулуштарды илимий түшүндүрүү • Контекст: жергиликтүү • Тапшырманын татаалдык деңгээли: орто (продуктивдүү) • Тапшырманын форматы: кенен(толук) жооп берүү • Максималдуу упай: 2 • Текшерүү ыкмасы: эксперт аркылуу 	<p>Баалоо системасы</p> <table border="1" data-bbox="869 1310 1412 1731"> <thead> <tr> <th>Упай</th> <th>Критерийлердин мазмуну</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2</td> <td>Туура жообу: Фотосинтез процессинде органикалык заттар пайда болуш үчүн көмүр кычкыл газы керек</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>Тек гана фотосинтез тууралуу жазылса</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>Башка жооптор же жооп жок</td> </tr> </tbody> </table>	Упай	Критерийлердин мазмуну	2	Туура жообу: Фотосинтез процессинде органикалык заттар пайда болуш үчүн көмүр кычкыл газы керек	1	Тек гана фотосинтез тууралуу жазылса	0	Башка жооптор же жооп жок												
Упай	Критерийлердин мазмуну																				
2	Туура жообу: Фотосинтез процессинде органикалык заттар пайда болуш үчүн көмүр кычкыл газы керек																				
1	Тек гана фотосинтез тууралуу жазылса																				
0	Башка жооптор же жооп жок																				

<p>Оң тараптагы текстти окуп чыгып, суроого жооп жазгыла.</p> <p>3-суроо: Эгерде аквариумда балыр болсо, анда эмне себептен аэраторду түнкүсүн иштетип коюш керек?</p> <p>Жообуңарды жазгыла:</p> <hr/> <hr/>	<p>Фотосинтез</p> <p>Айнура ата-энесине балык, аны менен кошо балыры бар аквариум сатып берүүсүн суранды. Дүкөндөгү консультант -сатуучу аквариумга кам көрүү, балыктарды азыктандыруудан сырткары төмөндөгүдөй сунуш берди:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. “Сөзсүз түрдө аэратор (сууну абанын көбүкчөлөрү менен каныктырып туруучу аппарат) сатып алгыла. 2. Эгерде аквариумда балыр болсо, анда түнкүсүн аэраторду иштетип койгула, болбосо балыктар өлүп калат” деди. 									
<p>Тапшырманын мүнөздөмөсү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Баалоонун мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар • Баалоонун компетенттүүлүгү: кубулуштарды илимий жактан түшүндүрүү • Контекст: жекече • Тапшырманын татаалдык деңгээли: орто (продуктивдүү) • Тапшырманын форматы: кенен(толук) жооп берүү • Максималдуу упай: 2 • Текшерүү ыкмасы: эксперт аркылуу 	<p>Баалоо системасы</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="857 786 986 842">Упай</th> <th data-bbox="986 786 1423 842">Критерийлердин мазмуну</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="857 842 986 1211">2</td> <td data-bbox="986 842 1423 1211">Жообу: Өсүмдүктөр дем алган учурда көмүр кычкыл газын бөлүп чыгаргандыктан, түнкүсүн көмүр кычкыл газынын саны көбөйөт. Себеби, түнкүсүн балырларда фотосинтез жүрбөйт жана кычкылтек аз болуп, балыктар дем ала албай өлүп калышы мүмкүн.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="857 1211 986 1541">1</td> <td data-bbox="986 1211 1423 1541">Эгерде фотосинтез же дем алуу деп бир гана процесс тууралуу жазса Төмөнкүдөй жооп дагы кабыл алынат: - өсүмдүктөр (балырлар) кычкылтекти күндүз (жарыкта) гана болуп чыгарышат.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="857 1541 986 1594">0</td> <td data-bbox="986 1541 1423 1594">Башка жооптор же жооп жок</td> </tr> </tbody> </table>		Упай	Критерийлердин мазмуну	2	Жообу: Өсүмдүктөр дем алган учурда көмүр кычкыл газын бөлүп чыгаргандыктан, түнкүсүн көмүр кычкыл газынын саны көбөйөт. Себеби, түнкүсүн балырларда фотосинтез жүрбөйт жана кычкылтек аз болуп, балыктар дем ала албай өлүп калышы мүмкүн.	1	Эгерде фотосинтез же дем алуу деп бир гана процесс тууралуу жазса Төмөнкүдөй жооп дагы кабыл алынат: - өсүмдүктөр (балырлар) кычкылтекти күндүз (жарыкта) гана болуп чыгарышат.	0	Башка жооптор же жооп жок
Упай	Критерийлердин мазмуну									
2	Жообу: Өсүмдүктөр дем алган учурда көмүр кычкыл газын бөлүп чыгаргандыктан, түнкүсүн көмүр кычкыл газынын саны көбөйөт. Себеби, түнкүсүн балырларда фотосинтез жүрбөйт жана кычкылтек аз болуп, балыктар дем ала албай өлүп калышы мүмкүн.									
1	Эгерде фотосинтез же дем алуу деп бир гана процесс тууралуу жазса Төмөнкүдөй жооп дагы кабыл алынат: - өсүмдүктөр (балырлар) кычкылтекти күндүз (жарыкта) гана болуп чыгарышат.									
0	Башка жооптор же жооп жок									

<p>Оң тараптагы текстти окуп чыгып, суроого жооп жазгыла.</p> <p>4-суроо: Булардын кимисиники туура? <i>Бир гана туура жоопту тандагыла:</i> А. Айнураныкы Б. досунуку <i>Өз тандооңорду түшүндүрүп жооп жазгыла:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Фотосинтез</p> <p>Досунун талаадагы картошканын жер үстүндөгү бөлүгүн (сабагы менен жалбырагын) чаап жаткандыгын көрүп Айнура таң калды. Ал аны менен сүйүктүү эчкисин азыктандыраарын айтты. Айнура өсүмдүктүн жер үстүндөгү бөлүгү жок түшүм болбосун түшүнчү. Досу болсо эки түшүм алаарын айтты: азыр жер үстүндөгү бөлүгүн жыйнайм, күзүндө картошканын түймөгүн топурактан чогултам деди.</p>	
<p>Тапшырманын мүнөздөмөсү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Баалоонун мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар • Баалоонун компетенттүүлүгү: кубулуштарды илимий жактан түшүндүрүү • Контекст: жекече • Тапшырманын татаалдык деңгээли: орто (продуктивдүү) • Тапшырманын форматы: кенен(толук) жооп берүү • Максималдуу упай: 2 • Текшерүү ыкмасы: программа аркылуу 	<p>Баалоо системасы</p>	
	<p>Упай</p>	<p>Критерийлердин мазмуну</p>
	<p>2</p>	<p>Туура жооп: <i>А жана түшүндүрмөсү:</i> Тек гана жашыл жалбырактарда фотосинтез процессинде органикалык заттар пайда болот. Органикалык заттар болбосо картошканын түймөгү чоңойбойт.</p>
	<p>1</p>	<p><i>А деген жооп тандалып, бирок түшүндүрмөсү толук эмес берилсе. Жообунда:</i> органикалык заттарсыз же картошканын жер үстүндөгү бөлүгү болбосо (сабагы менен жалбырагы) картошканын түймөгү чоңойбойт же фотосинтез процесси жүрбөйт.</p>
<p>0</p>	<p>Түшүндүрмөсү жок, А деген жооп тандалса <i>же</i> башка жооптор же жооп жок</p>	